

มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา

Course Specification

0116222 ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน

Settlement Geography

รายวิชานี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาภูมิศาสตร์

หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2565

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัส ชื่อรายวิชา จำนวนหน่วยกิต รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน รายวิชาที่เรียนพร้อมกัน และคำอธิบายรายวิชา

0116222 ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน

3 (3-0-6)

Settlement Geography

บูรพวิชา : (ถ้ามี)

ควบคู่ : (ถ้ามี)

การกำเนิด วิวัฒนาการ ประเภทของการตั้งถิ่นฐาน ปัจจัย ทางภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานในถิ่นต่าง ๆ ของโลก และ ผลกระทบของการตั้งถิ่นฐานต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ และสังคมของพื้นที่

Origin; evolution; types of settlements; geographic factors that influence settlements in different parts of the world; and the impact of settlement on the physical and social changes of the area

2. ประเภทของรายวิชา

- ☐ ศึกษาทั่วไป
- ☐ วิชาพื้นฐานเฉพาะด้าน
- ☐ วิชาเอกบังคับ
- ☒ วิชาเอกเลือก
- ☐ วิชาโท
- ☒ วิชาเลือกเสรี

3. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภรัตน์ พิณสุวรรณ
อาจารย์ผู้สอน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภรัตน์ พิณสุวรรณ

4. ปีการศึกษา/ ภาคการศึกษา/ กลุ่มผู้เรียน

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 วิชาเอกภูมิศาสตร์ ชั้นปีที่ 2-3 และวิชาเลือกเสรี สำหรับทุกชั้นปี

5. สถานที่เรียน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

6. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด

29 ตุลาคม 2568

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้/มีความสามารถ/สมรรถนะที่ต้องการด้านต่าง ๆ

- 1.1 อธิบายการกำเนิดและวิวัฒนาการ และประเภทของการตั้งถิ่นฐาน
- 1.2 อธิบายปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานในถิ่นต่าง ๆ ของโลกได้
- 1.3 อธิบายผลกระทบของการตั้งถิ่นฐานต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพและสังคมของพื้นที่
- 1.4 วิเคราะห์รูปแบบ การกระจายและหน้าที่ของการตั้งถิ่นฐานในเมือง / ชนบทของพื้นที่ได้ โดยมี การศึกษาภาคสนาม

2. วัตถุประสงค์ของรายวิชา

พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย ทันกับสถานการณ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สนองต่อตลาดแรงงานด้านเทคนิคทางภูมิศาสตร์ และพัฒนาให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552

หมวดที่ 3 ลักษณะการดำเนินการ

1. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

ภาคบรรยาย	ภาคปฏิบัติ	การศึกษาด้วยตนเอง
จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ 3 x 15 สัปดาห์	-	จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ 6 x 15 สัปดาห์

คำชี้แจง : ภาคการศึกษาคิดเป็นไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์

2. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์และช่องทางที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

หมวดที่ 4 แผนการสอนและการประเมินผล

ลำดับ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
1	ขอบเขตและวิธีการศึกษาการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ - ความหมาย และขอบเขตการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ - วิธีการศึกษาภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน - ประโยชน์ของการศึกษาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์	3	0	- บรรยายโดยใช้ power point - มอบหมายงานให้นักศึกษาอภิปรายถึงประโยชน์ของการศึกษาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์	ผศ.ศุภรัตน์ พินสุวรรณ
2 - 3	การกำเนิดของการตั้งถิ่นฐาน - การตั้งถิ่นฐานในทวีปยุโรป - การตั้งถิ่นฐานในทวีปอเมริกา - การตั้งถิ่นฐานในทวีปเอเชีย	6	0	- บรรยายโดยใช้ power point - ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มเพื่อค้นคว้า จัดทำรายงานและนำเสนอการกำเนิดของการตั้งถิ่นฐานของทวีป ต่าง ๆ	ผศ.ศุภรัตน์ พินสุวรรณ
4	ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน - การตั้งถิ่นฐานแบบชั่วคราว - การตั้งถิ่นฐานแบบกึ่งถาวร - การตั้งถิ่นฐานแบบถาวร	3	0	- บรรยายโดยใช้ power point - ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มเพื่อค้นคว้า รวบรวมและนำเสนอ ตัวอย่างของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ	ผศ.ศุภรัตน์ พินสุวรรณ
5	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน - ปัจจัยทางกายภาพ - ปัจจัยทางวัฒนธรรม - ปัจจัยทางประชากร	3	0	- บรรยายโดยใช้ power point - ให้นักศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของท้องถิ่น	ผศ.ศุภรัตน์ พินสุวรรณ
6 - 7	ประเภทของการตั้งถิ่นฐาน - การตั้งถิ่นฐานในชนบท - การตั้งถิ่นฐานในเมือง - ความแตกต่างระหว่างชนบทและเมือง	6	0	- บรรยายโดยใช้ power point - ให้นักศึกษาอธิบายความแตกต่างระหว่างชนบทและเมืองโดยใช้ยกตัวอย่างพื้นที่ประกอบ	ผศ.ศุภรัตน์ พินสุวรรณ
8	ทฤษฎีการตั้งถิ่นฐาน - ทฤษฎีรัฐโดดเดี่ยว (The Isolated State Theory) ของ ฟอน ฌูเนน (Von Thunen) - ทฤษฎีแหล่งกลาง (Central Place Theory) ของวอลเตอร์	3	0	- บรรยายโดยใช้ power point - โดยให้นักศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของ 2 ทฤษฎี	ผศ.ศุภรัตน์ พินสุวรรณ

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
	คริสตัลเลอร์ (Walter Christaller)				
9	สอบกลางภาค				
10 – 11	การตั้งถิ่นฐานในชนบท - รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน - การกระจาย - หน้าที่	6	0	- บรรยายโดยใช้ power point - กรณีศึกษา เรือนไทยมุสลิมในตำบล บุญ จากงานวิจัยเรื่อง แนวทางจัดการ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลบุญ อำเภอเมือง จังหวัดสตูล - มอบหมายงานกลุ่มเพื่อศึกษา ภาคสนามเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน โดย นิสิตเลือกพื้นที่ 1 ชุมชน เพื่อใช้เป็น ฐานในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรม ขั้นตอนแรกคือ <u>นิสิตลงพื้นที่สำรวจพื้นที่ที่เบื้องต้น</u> <u>เพื่อศึกษาชุมชนที่สนใจ/ เพื่อนำข้อมูล</u> <u>เบื้องต้นมาวางแผนการศึกษา (3</u> <u>ชั่วโมง)</u>	ผศ.ศุภรัตน์ พิณสุวรรณ
12 – 13	การตั้งถิ่นฐานในเมือง - ปัจจัยที่ก่อให้เกิดชุมชนเมือง - การเติบโตและการกลายเป็นเมือง - การแบ่งประเภทของเมืองตาม บทบาทและหน้าที่ - การใช้ที่ดินในชุมชนเมือง	6	0	- บรรยายโดยใช้ power point - ให้นิสิตอธิบายรูปแบบ การกระจาย และหน้าที่ของการตั้งถิ่นฐานในเมือง โดยยกตัวอย่างพื้นที่ประกอบ - งานภาคสนามครั้งที่ 2 : <u>เรียนรู้โดย</u> <u>ใช้ชุมชนเป็นฐาน ครั้งที่ 2 คือ</u> <u>เก็บข้อมูลเชิงตำแหน่งและสัมภาษณ์</u> <u>ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน (12</u> <u>ชั่วโมง)</u> - ใช้เทคนิคทางภูมิศาสตร์ในการ วิเคราะห์และนำเสนอ - จัดทำรายงานการตั้งถิ่นฐาน	ผศ.ศุภรัตน์ พิณสุวรรณ
14 - 15	ผลกระทบของการตั้งถิ่นฐานต่อ การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ - ปัญหาการตั้งถิ่นฐานในชนบท และการแก้ปัญหา	6	0	- บรรยายโดยใช้ power point - นิสิตอภิปรายผลกระทบของการตั้ง ถิ่นฐาน	

ลำดับ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
	- ปัญหาการตั้งถิ่นฐานในเมือง และ การแก้ปัญหา			- ฝึกปฏิบัติ นำเสนองานจากการลง ชุมชนในห้องเรียน พร้อมส่งตัวเล่ม / รับฟังข้อเสนอแนะ	
16	สรุปและอภิปราย	3	0	- บรรยายสรุปโดยใช้ power point - ชักถามและอภิปราย	ผศ.ศุภรัตน์ พินสุวรรณ
17	สอบปลายภาค				
18					
รวม		45	0		

หมายเหตุ : ลำดับที่ 10 -13 : การจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2. แผนพัฒนาประสิทธิภาพรายวิชา (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☒ 1. จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของระยะเวลาทั้งหมดของรายวิชา
- ☐ 2. จัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน
- ☒ 3. จัดการเรียนรู้เชิงรุก
- ☐ 4. รายวิชาส่งเสริมทักษะผู้ประกอบการของผู้เรียน
- ☒ 5. รายวิชาก่อให้เกิดนวัตกรรมของผู้เรียน โดยมีหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากหน่วยงาน
- ☐ 6. จัดการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ (online) ร่วมกับ ในที่ตั้ง (on-site)
- ☒ 7. มีการพัฒนาสื่อการสอนแบบออนไลน์โดยผ่าน TSU MOOC
- ☒ 8. เปิดเผยคะแนนเก็บก่อนการสอบปลายภาค
- ☒ 9. ส่งระดับขึ้นตามเวลาที่กำหนด โดยไม่มีข้อผิดพลาด
- ☒ 10. มีการทวนสอบรายวิชาในระบบของคณะฯ
- ☐ 11. อื่น ๆ ระบุ

3. แผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ลำดับ	หัวข้อ/ประเด็น/ รายละเอียด	วิธีการประเมิน/ลักษณะการประเมิน	ลำดับที่ ประเมิน	สัดส่วนของการ ประเมินผล
1	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ประเมินพฤติกรรมผู้เรียนในชั้นเรียน และ จาก เพื่อนร่วมชั้นเรียน	1-8 และ 10 -16	ร้อยละ 5
2	ด้านความรู้	สอบกลางภาค และสอบปลายภาค	9 และ 17-18	ร้อยละ 55

ลำดับ	หัวข้อ/ประเด็น/ รายละเอียด	วิธีการประเมิน/ลักษณะการประเมิน	สัปดาห์ที่ ประเมิน	สัดส่วนของการ ประเมินผล
3	ด้านทักษะทางปัญญา	จากผลงาน การนำเสนองาน และการ ปฏิบัติงานของนิสิต	10-13 และ 15-16	ร้อยละ 20
4	ด้านทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและความ รับผิดชอบ	สังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของนิสิตใน ชั้นเรียน และในพื้นที่ที่ศึกษาภาคสนาม	10-13 และ 15-16	ร้อยละ 5
5	ทักษะการวิเคราะห์ การสื่อสารและการ ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ	จากผลงาน การนำเสนองาน และการ ปฏิบัติงานของนิสิต	15 และ 16	ร้อยละ 15
รวม				100 %

วิธีการตัดเกรด ☒ อิงเกณฑ์ (FIX-Rate)
☐ อิงกลุ่ม (T-Score)

การกำหนดช่วงคะแนนของเกรด

เกรด	A	B+	B	C+	C	D+	D	E/F
ช่วงคะแนน	≥80	≥75	≥70	≥65	≥60	≥55	≥50	≥0

หมวดที่ 5 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

1. ตำรา เอกสารหลัก และข้อมูลสำคัญ1. ตำรา เอกสารหลัก และข้อมูลสำคัญ

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. 2536. การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ ฯ: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นำพวัลย์ กิจรัชกุล. 2528. ภูมิศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ศุทธิณี ทองสอาด. 2524. ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ ฯ: ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. 2522. ภูมิศาสตร์ชนบท. พิมพ์ครั้งแรก. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.

De Blij, H.J. and Alexander B. Murphy. 2003. **Human Geography : Culture, Society, and Space** Seventh edition. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Fellmann, Jerome, Arthur Getis and Judith Getis. 1995. **Human Geography : Landscapes of Human Activities**. Fourth Edition. Dubuque: Wm. C. Brown Publishers.

Knowles, R . and J. Wareing. 1987. **Economic and Social Geography: Made Simple**. Reprinted London: Heineman.

Rubenstein, James M. 1994. **An Introduction to Human Geography: The Cultural Landscape**. Fourth Edition. New York: Macmillan Publishing Company.

2. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

ศุภรัตน์ พิณสุวรรณ นิสากกร กล้าณรงค์ และแอ๊ด ย่าเฒ่า. (2556). **แนวทางจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล**. (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์) สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.